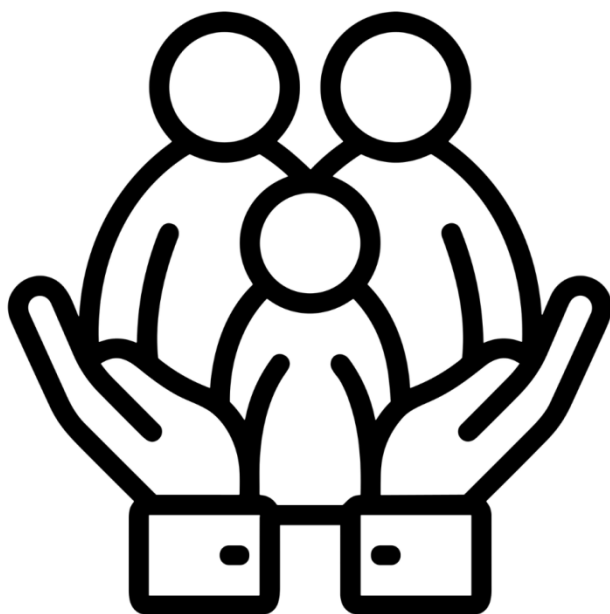

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
WSPARCIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH MOC MAŁYCH SPOŁECZNOŚCI

PODRĘCZNIK SZYBKIEGO REAGOWANIA w kryzysie dla gminy Tarnogród

Podręcznik powstał w ramach projektu:
„Razem na czas – lokalna sieć szybkiego reagowania społecznego”

Realizowanego przez Fundację Dobrych Zmian
Projekt sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Programu MOC MAŁYCH SPOŁECZNOŚCI

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE

- 1.1. Cel i założenia podręcznika
- 1.2. Zakres stosowania
- 1.3. Definicje i podstawowe pojęcia
- 1.4. Struktura lokalnej sieci szybkiego reagowania

2. ZASADY SZYBKIEGO REAGOWANIA

- 2.1. Hierarchia działań i odpowiedzialności
- 2.2. Zasada pierwszej reakcji
- 2.3. Komunikacja i przepływ informacji
- 2.4. Bezpieczeństwo osobiste i organizacyjne
- 2.5. Dokumentowanie działań
- 2.6. Współpraca międzysektorowa
- 2.7. Etyka i ochrona danych
- 2.8. Koordynacja z władzami i mediami
- 2.9. Udział mieszkańców i wolontariuszy
- 2.10. Ocena i doskonalenie procedur

3. SCENARIUSZE DZIAŁAŃ KRYZYSOWYCH

- 3.1. Nagłe podtopienia i zalania
- 3.2. Przerwy w dostawie prądu i wody
- 3.3. Kryzys zdrowotny / epidemiczny
- 3.4. Katastrofa komunikacyjna lub drogowa
- 3.5. Kryzys społeczny – ewakuacja, pomoc poszkodowanym
(opcjonalnie: kryzys informacyjny / cyberatak / skażenie środowiska)

Każdy scenariusz zawiera:

- opis zagrożenia,
- kluczowe działania krok po kroku,
- role i odpowiedzialności,
- kanały komunikacji,
- listy kontrolne i wzory komunikatów.

4. LISTY KONTROLNE (CHECKLISTY)

- 4.1. Reakcja na sygnał o zagrożeniu
- 4.2. Sprawdzenie stanu bezpieczeństwa obiektów
- 4.3. Przygotowanie miejsca ewakuacji
- 4.4. Organizacja punktu pomocy społecznej
- 4.5. Komunikacja kryzysowa z mieszkańcami
- 4.6. Zabezpieczenie danych i dokumentów
- 4.7. Współpraca z mediami lokalnymi
- 4.8. Mobilizacja wolontariuszy

- 4.9. Przywracanie normalnego funkcjonowania
- 4.10. Raport końcowy i wnioski po kryzysie

5. WZORY KOMUNIKATÓW

- 5.1. Komunikaty ostrzegawcze (pogodowe, sanitarne, techniczne)
- 5.2. Komunikaty dla mieszkańców (SMS, social media, tablice ogłoszeń)
- 5.3. Komunikaty do mediów
- 5.4. Komunikaty wewnętrzne dla zespołu reagowania
- 5.5. Komunikaty o ewakuacji i powrocie do domów
- 5.6. Informacje o pomocy psychologicznej / społecznej
- 5.7. Komunikaty po zakończeniu sytuacji kryzysowej
(każdy wzór z możliwością edycji dla różnych kanałów)

6. ZASADY WSPÓŁPRACY I KOORDYNACJI

- 6.1. Jasne przypisanie ról i kompetencji
- 6.2. Jednolity system kontaktów i łączności
- 6.3. Zasada „jednego lidera operacji”
- 6.4. Regularne spotkania i ćwiczenia
- 6.5. Włączenie organizacji pozarządowych
- 6.6. Sieć wolontariatu kryzysowego
- 6.7. Współpraca z mediami i społecznością
- 6.8. Wymiana doświadczeń po akcjach
- 6.9. Wsparcie psychologiczne dla uczestników działań
- 6.10. Transparentność i rozliczalność

7. ZAŁĄCZNIKI

- 7.1. Mapy i schematy reagowania
- 7.2. Dane kontaktowe kluczowych instytucji
- 7.3. Formularze raportów i notatek służbowych
- 7.4. Lista zasobów lokalnych (sprzęt, pojazdy, miejsca schronienia)

8. PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

- 8.1. Wnioski z wdrażania systemu
- 8.2. Rekomendacje dla władz i organizacji
- 8.3. Kierunki rozwoju lokalnej sieci reagowania

SŁOWO WSTĘPNE

Współczesne społeczności lokalne stają wobec coraz liczniejszych wyzwań związanych z bezpieczeństwem, zdrowiem i stabilnością życia codziennego. Zmiany klimatyczne, gwałtowne zjawiska pogodowe, awarie infrastruktury, zagrożenia sanitarne, konflikty społeczne czy nagłe kryzysy humanitarne mogą w krótkim czasie zakłócić funkcjonowanie nawet najmniejszych wspólnot.

Gmina Tarnogród, podobnie jak inne jednostki samorządu terytorialnego w Polsce, posiada lokalne służby, instytucje i organizacje społeczne zdolne do reagowania w sytuacjach kryzysowych. Jednak skuteczność działań zależy nie tylko od posiadanych zasobów, ale także od **koordynacji, komunikacji oraz przygotowania** – zarówno służb, jak i mieszkańców. Właśnie te aspekty stanowią fundament niniejszego podręcznika.

„Podręcznik szybkiego reagowania w kryzysie” został opracowany w ramach projektu **„Razem na czas – lokalna sieć szybkiego reagowania społecznego”**, realizowanego przez **Fundację Dobrych Zmian**. Projekt finansowany jest ze środków **Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego** w ramach programu **MOC MAŁYCH SPOŁECZNOŚCI**.

Celem podręcznika jest:

- zwiększenie **gotowości lokalnych struktur i mieszkańców** do reagowania na sytuacje nadzwyczajne,
- **ułatwienie współpracy** między służbami, samorządem, organizacjami społecznymi i obywatelami,
- dostarczenie **praktycznych narzędzi** – list kontrolnych, wzorów komunikatów i scenariuszy,
- wzmocnienie **poczucia bezpieczeństwa i odpowiedzialności wspólnotowej**.

Podręcznik opiera się na zasadzie **„lokalnie – razem – skutecznie”**:

każda społeczność, niezależnie od wielkości, może reagować szybko i mądrze, jeśli dysponuje prostymi procedurami, jasną strukturą i zaangażowanymi ludźmi.

Treści zostały dostosowane do **specyfiki gminy Tarnogród**, uwzględniając lokalne zasoby, uwarunkowania geograficzne, społeczne i infrastrukturalne.

Publikacja ma charakter praktyczny i operacyjny – stanowi narzędzie pracy dla:

- pracowników urzędu gminy,
- jednostek OSP i służb porządkowych,
- organizacji społecznych i wolontariuszy,
- instytucji publicznych (szkoły, ośrodki zdrowia, GOPS),
- liderów i sołtysów,
- mieszkańców chcących świadomie uczestniczyć w reagowaniu na sytuacje kryzysowe.

Podręcznik nie zastępuje oficjalnych planów zarządzania kryzysowego, lecz **uzupełnia je o elementy praktyki lokalnej, współpracy społecznej i komunikacji** – kluczowe dla skutecznego działania „na pierwszej linii”.

1. WPROWADZENIE

1.1 Cel i założenia podręcznika

Podręcznik „Szybkiego reagowania w kryzysie” został opracowany w ramach projektu **„Razem na czas – lokalna sieć szybkiego reagowania społecznego”**, realizowanego przez Fundację Dobrych Zmian i sfinansowanego ze środków Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach programu **MOC MAŁYCH SPOŁECZNOŚCI**.

Celem podręcznika jest:

- zwiększenie gotowości społeczności gminy Tarnogród i powiatu biłgorajskiego do skutecznego reagowania na sytuacje kryzysowe – zarówno techniczne (np. awarie infrastruktury), naturalne (np. podtopienia) jak i społeczne (np. ewakuacje, zagrożenia zdrowotne);
- ułatwienie współpracy między władzami gminy, służbami ratowniczymi, organizacjami społecznymi, wolontariatem oraz mieszkańcami – w duchu współdziałania „na czas”;
- dostarczenie praktycznych narzędzi – takich jak scenariusze działań dla typowych zagrożeń, listy kontrolne ułatwiające realizację interwencji, wzory komunikatów do różnych odbiorców, a także zasady współpracy i koordynacji;
- wzmocnienie poczucia odpowiedzialności wspólnotowej i aktywnego udziału mieszkańców w kreowaniu bezpieczeństwa lokalnego – uznając, że szybka i adekwatna reakcja zależy nie tylko od służb, lecz również od świadomości i działania mieszkańców.

Zakładamy, że podręcznik będzie używany przez następujące grupy:

- pracowników urzędu gminy Tarnogród (m.in. burmistrz, zastępca, sekretarz, skarbnik i radnych);
- jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) oraz inne służby ratownicze i porządkowe działające na obszarze gminy i powiatu;
- organizacje pozarządowe i wolontariuszy zaangażowanych w pomoc kryzysową;
- liderów lokalnych struktur społecznych (sołtysi, radni sołecy, przedstawiciele szkół, centrów kultury, ośrodków pomocy społecznej);
- każdego mieszkańca, który chce być aktywnym uczestnikiem lokalnej sieci reagowania w kryzysie.

Podręcznik ma być **praktycznym narzędziem operacyjnym**, które można stosować w działaniach realnych, a nie tylko dokumentem informacyjnym – stąd skoncentrowano się na procedurach, listach, komunikatach, scenariuszach. Nie zastępuje on jednak formalnych planów zarządzania kryzysowego czy instrukcji służb ratunkowych – stanowi ich komplementarne uzupełnienie, szczególnie dla poziomu społeczności lokalnej.

Założenia podręcznika:

- Prostota i czytelność – używamy języka zrozumiałego także dla mieszkańców, nie tylko dla specjalistów.
- Lokalny kontekst – dokument został dostosowany do specyfiki gminy Tarnogród (m.in. struktura jednostek samorządowych, charakterystyka zagrożeń, zasoby lokalne).
- Praktyczność – gotowe wzory, listy, instrukcje krok po kroku.
- Współdziałanie – podkreślamy znaczenie komunikacji, współpracy i wspólnej reakcji.
- Ciągłe doskonalenie – po akcji kryzysowej należy dokonać ewaluacji i aktualizacji procedur.

1.2 Zakres stosowania

Podręcznik dotyczy obszaru **gminy Tarnogród** w powiecie biłgorajskim, województwo lubelskie – zarówno części miejskiej (miasto Tarnogród) jak i obszarów wiejskich gminy. Zakres obejmuje działania reagowania kryzysowego na poziomie społeczności lokalnej, w aspekcie zarówno działań prewencyjnych, reagowania, komunikacji jak i działań po-kryzysowych.

Podręcznik adresowany jest do wszystkich podmiotów i osób działających w obszarze lokalnym, m.in.: służb samorządowych, ratowniczych, społecznych, wolontariatu oraz

mieszkańców.

Zastosowanie podręcznika może być również rozszerzone w przypadku współpracy z sąsiednimi gminami czy powiatem, gdy występują zagrożenia przekraczające granice gminy. Nie obejmuje jednak szczegółowych instrukcji technicznych dla specjalistycznych służb (np. działania operacyjnego centrum zarządzania kryzysowego na poziomie województwa) – w takich przypadkach należy odwołać się do właściwych służb i planów.

1.3 Definicje i podstawowe pojęcia

Aby zapewnić jednoznaczność używanych terminów, poniżej przedstawiamy podstawowe definicje:

- **Zagrożenie kryzysowe** – sytuacja nagła, nadzwyczajna, która może spowodować zakłócenie funkcjonowania społeczności lokalnej, zagrażać zdrowiu lub życiu mieszkańców, mieniu lub środowisku (np. powódź, długotrwała awaria infrastruktury, epidemia, ewakuacja).
- **Reakcja kryzysowa** – działania podejmowane natychmiast lub bez zbędnej zwłoki w odpowiedzi na zagrożenie kryzysowe, mające na celu ograniczenie skutków zagrożenia i przywrócenie stanu normalnego.
- **Pierwsza reakcja** – działania podejmowane w ciągu pierwszych minut do godzin od momentu wykrycia zagrożenia, mające na celu zabezpieczenie życia, zdrowia i mienia oraz rozpoczęcie procesu koordynacji.
- **Koordynacja** – proces organizowania i synchronizacji działań różnych podmiotów (służb, instytucji, organizacji, mieszkańców) w czasie kryzysu, w celu efektywnego wykorzystania zasobów i zapobiegania chaosowi.
- **Komunikacja kryzysowa** – przekazywanie informacji, instrukcji i komunikatów do mieszkańców, służb, mediów oraz partnerów w czasie zagrożenia i po nim, w sposób szybki, zrozumiały i rzetelny.
- **Sieć szybkiego reagowania społecznego** – lokalna sieć instytucji, organizacji i osób (samorząd, służby ratunkowe, NGO, wolontariat, mieszkańcy) przygotowana do współpracy w sytuacjach kryzysowych, zgodnie z założeniami projektu „Razem na czas”.
- **Akcja po-kryzysowa** – działania podejmowane po ustąpieniu zagrożenia bezpośredniego celem przywrócenia normalności, wsparcia mieszkańców, oceny działań i wniosków na przyszłość.

1.4 Struktura lokalnej sieci szybkiego reagowania

Zakłada się, że działa w gminie Tarnogród lokalna sieć szybkiego reagowania składająca się z następujących uczestników i poziomów:

1. **Władze gminy** – na czele: Burmistrz gminy Tarnogród, obecnie Paweł Dec. Współpraca z Zastępcą Burmistrza, Sekretarzem Gminy (Agnieszka Łagowska-Borek) oraz Skarbnikiem (Katarzyna Szymanik). Władze odpowiadają za ogólne kierowanie i decyzje strategiczne w sytuacji kryzysowej, uruchomienie procedur, kontraktowanie zasobów, komunikację z mediami i wyższymi szczeblami (powiat, województwo).
2. **Służby ratownicze i porządkowe** – m.in. jednostki OSP, Policja, Pogotowie ratunkowe, Straż Pożarna, służby techniczne (energia elektryczna, wodociągi), inne instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo i infrastrukturę.
3. **Jednostki administracji lokalnej i operacyjnej** – Urząd Miejski w Tarnogrodzie oraz jego referaty (organizacyjny, infrastruktury, spraw społecznych itp.). Przykładowo, w strukturze gminy widnieje Referat Organizacyjny, Kierownik Referatu.

4. **Organizacje społeczne i wolontariat** – organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej, zdrowotnej, kulturalnej; lokalni wolontariusze zaangażowani w wsparcie mieszkańców; grupy sąsiedzkie.
5. **Spółeczność lokalna – mieszkańcy** – osoby, które mogą być zarówno beneficjentami działań reagowania, jak i aktywnymi uczestnikami (np. jako wolontariusze, członkowie grup sąsiedzkich, informatorzy służb).
6. **Współpraca międzyinstytucjonalna – powiat i województwo** – w sytuacjach przekraczających zakres gminy, konieczna jest koordynacja z poziomem powiatu (Starostwo Powiatowe w Biłgoraju) oraz ewentualnie z wojewódzkimi służbami.

Struktura działu na zasadzie:

- **Zgłoszenie zagrożenia → reakcja pierwsza → koordynacja i wsparcie → działanie właściwe → etap po-kryzysowy / przywrócenie normalności.**
- Każdy uczestnik zna swoje role i kanały komunikacji; co więcej – wcześniej odbywają się ćwiczenia i szkolenia, by reagowanie było sprawne.
- Ważnym elementem jest także dokumentacja działań oraz analiza po zakończeniu sytuacji kryzysowej, co umożliwia doskonalenie procedur.

W kolejnych rozdziałach podręcznika zostaną zaprezentowane konkretne scenariusze, listy kontrolne, wzory komunikatów oraz zasady współpracy i koordynacji. Ten pierwszy rozdział daje fundament — wspólną bazę wiedzy i definicji, na której opierać się będzie cała praktyka reagowania.

2. ZASADY SZYBKIEGO REAGOWANIA

Skuteczne reagowanie w sytuacjach kryzysowych wymaga jasnych zasad, które pozwalają działać szybko, bezpiecznie i spójnie. Główne cele tych zasad to ochrona życia i zdrowia ludzi, ograniczenie strat materialnych, utrzymanie porządku publicznego oraz przywrócenie normalnego funkcjonowania społeczności.

Zasady opisane w tym rozdziale obowiązują wszystkie osoby i instytucje wchodzące w skład lokalnej sieci reagowania kryzysowego w gminie Tarnogród.

2.1 Hierarchia działań i odpowiedzialności

1. **Burmistrz Tarnogrodu** (Paweł Dec) pełni funkcję kierującą działaniami na terenie gminy. Podejmuje decyzje strategiczne, uruchamia zasoby, zwołuje zespół kryzysowy i odpowiada za komunikację z powiatem oraz mediami.
2. **Sekretarz Gminy** (Agnieszka Łagowska-Borek) koordynuje działania organizacyjne, w tym przepływ informacji między referatami urzędu i jednostkami podległymi.
3. **Służby ratownicze** (PSP, OSP, Policja, Pogotowie) odpowiadają za działania operacyjne – ratowanie życia, ewakuację, zabezpieczenie terenu, gaszenie pożarów, usuwanie skutków awarii.
4. **Jednostki organizacyjne gminy** (GOPS, szkoły, instytucje kultury) realizują zadania pomocowe, socjalne i logistyczne.
5. **Organizacje społeczne i wolontariusze** wspierają działania pomocowe, transport, dystrybucję żywności i informacji.
6. **Mieszkańcy** są zobowiązani do stosowania się do poleceń służb, zachowania spokoju, udzielania pomocy w ramach swoich możliwości i informowania o zagrożeniach.

Każda instytucja i osoba powinna znać swoją rolę i zakres obowiązków, aby uniknąć chaosu i powielania zadań.

2.2 Zasada pierwszej reakcji

Najważniejsze w sytuacji kryzysowej są pierwsze minuty i godziny po wystąpieniu zdarzenia. Wtedy decyduje się, czy skutki zostaną opanowane, czy też zagrożenie się rozprzestrzeni.

Zasada pierwszej reakcji oznacza:

- reagowanie natychmiast po zauważeniu zagrożenia,
- przekazanie informacji do właściwego punktu kontaktowego (dyżurny OSP, Urząd Gminy, Policja),
- podjęcie podstawowych działań zabezpieczających (odłączenie prądu, ewakuacja, ostrzeżenie mieszkańców),
- niepodjęcie działań przekraczających własne możliwości lub zagrażających życiu.

Każda jednostka OSP w gminie Tarnogród (np. OSP Tarnogród, OSP Luchów Górny, OSP Wola Różaniecka) powinna mieć ustalone wewnętrzne zasady pierwszej reakcji i kontakt z koordynatorem w Urzędzie Gminy.

2.3 Komunikacja i przepływ informacji

W kryzysie czas i precyzja informacji są kluczowe. Dlatego obowiązują następujące reguły:

1. Informacje przekazywane są **krótkimi i jednoznacznymi komunikatami** – bez plotek i domysłów.
2. Kanały komunikacji: telefon, radio, SMS, komunikatory urzędowe, komunikaty publiczne (megafony, tablice ogłoszeń, media społecznościowe).
3. **Rzecznikiem informacyjnym gminy** w czasie kryzysu jest wyznaczony przez Burmistrza pracownik urzędu lub sekretarz gminy.
4. Komunikaty dla mieszkańców muszą zawierać: *co się stało, jakie są zalecenia, kto jest odpowiedzialny i jak uzyskać pomoc*.
5. Po zakończeniu działań wszystkie komunikaty są archiwizowane i analizowane.

Zasada: lepiej przekazać prostą, sprawdzoną informację od razu, niż pełny raport zbyt późno.

2.4 Bezpieczeństwo osobiste i organizacyjne

Podczas akcji priorytetem jest bezpieczeństwo ludzi. Każdy uczestnik działań powinien pamiętać o:

- stosowaniu podstawowych zasad BHP,
- używaniu odzieży ochronnej, kamizelek odblaskowych i sprzętu zabezpieczającego,
- zachowaniu szczególnej ostrożności przy ruchu drogowym, porażeniu prądem, kontakcie z wodą i substancjami nieznanego pochodzenia,
- unikanie paniki, pochopnych decyzji i ryzykownych działań,
- zgłaszaniu każdego wypadku lub niebezpiecznej sytuacji przełożonemu.

Bezpieczny ratownik to skuteczny ratownik.

2.5 Dokumentowanie działań

Każda interwencja powinna być dokumentowana – nawet jeśli jest niewielka. Dokumentacja służy do oceny skuteczności, rozliczeń i nauki na przyszłość.

Dokumentowanie obejmuje:

- notatkę z czasu i miejsca zdarzenia,
- wykaz osób i jednostek uczestniczących w akcji,
- podjęte działania i decyzje,
- informacje o poszkodowanych i udzielonej pomocy,
- ocenę przebiegu działań po zakończeniu akcji.

Dokumenty gromadzi koordynator działań w Urzędzie Miejskim lub wskazana osoba z referatu organizacyjnego.

2.6 Współpraca międzysektorowa

Kryzysy wymagają współpracy pomiędzy różnymi sektorami – publicznym, społecznym i prywatnym.

W gminie Tarnogród zasadą jest otwartość na współdziałanie wszystkich dostępnych sił i zasobów.

Współpraca obejmuje:

- wymianę informacji między urzędem, OSP, szkołami i organizacjami,
- wspólne ćwiczenia i szkolenia,
- udostępnianie pomieszczeń, sprzętu i transportu,
- pomoc materialną (np. żywność, odzież, opał),
- współdziałanie z lokalnymi przedsiębiorcami (np. dostawy wody, paliwa, sprzętu).

2.7 Etyka i ochrona danych

W czasie działań kryzysowych obowiązują zasady etyki i poszanowania praw człowieka. Każdy uczestnik akcji zobowiązany jest do:

- zachowania poufności danych osobowych i medycznych,
- unikania ujawniania wizerunków osób poszkodowanych bez ich zgody,
- traktowania wszystkich z jednakową troską, niezależnie od wieku, statusu czy pochodzenia,
- niewykorzystywania sytuacji kryzysowej do celów politycznych lub komercyjnych.

2.8 Koordynacja z władzami i mediami

Koordynacja na poziomie gminy odbywa się przez sztab kryzysowy powoływany przez Burmistrza. W jego skład mogą wchodzić przedstawiciele urzędu, OSP, Policji, GOPS, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych.

W kontaktach z mediami:

- wypowiedzi udziela wyłącznie Burmistrz lub upoważniony rzecznik,
- przekazy są oparte wyłącznie na potwierdzonych informacjach,
- nie ujawnia się danych osobowych ofiar i szczegółów działań służb.

Media są partnerem, ale wymagają rzetelnej i kontrolowanej komunikacji.

2.9 Udział mieszkańców i wolontariuszy

Mieszkańcy są pierwszymi świadkami zagrożeń i często pierwsi reagują. Dlatego sieć szybkiego reagowania w Tarnogrodzie opiera się także na aktywności obywateli.

Zasady udziału:

- mieszkańcy mogą zgłaszać zagrożenia przez telefon alarmowy, urząd gminy, sołtysa lub OSP,
- wolontariusze działają na podstawie imiennych zgłoszeń i pod opieką wyznaczonego koordynatora,
- każdy wolontariusz musi zostać poinformowany o zasadach bezpieczeństwa, zakresie zadań i sposobie kontaktu.

Mieszkańcy nie powinni podejmować działań samodzielnych, które mogą zagrażać ich życiu lub utrudniać pracę służb.

2.10 Ocena i doskonalenie procedur

Po każdej akcji kryzysowej należy przeprowadzić analizę działań. Wnioski pozwalają poprawić system i uniknąć błędów w przyszłości.

Ewaluacja obejmuje:

- ocenę skuteczności działań,
- identyfikację trudności i błędów,
- opracowanie rekomendacji,
- aktualizację podręcznika i list kontrolnych,
- przekazanie wniosków do wszystkich uczestników sieci reagowania.

Analizy prowadzone są przez Urząd Miejski we współpracy z przedstawicielami OSP, GOPS i organizacji społecznych.

3. SCENARIUSZE DZIAŁAŃ KRYZYSOWYCH

Scenariusze działań to praktyczne schematy postępowania w sytuacjach, które mogą wystąpić na obszarze gminy Tarnogród. Każdy scenariusz zawiera opis zagrożenia, etapy reagowania, zakres odpowiedzialności, zasady komunikacji oraz podstawowe procedury bezpieczeństwa.

Opracowane procedury mają na celu ujednolicenie działań wszystkich służb, jednostek organizacyjnych, organizacji społecznych i mieszkańców.

3.1 Nagle podtopienia i zalania

3.1.1 Charakterystyka zagrożenia

Gmina Tarnogród położona jest w dolinie rzeki Tanew oraz jej dopływów, co powoduje okresowe ryzyko podtopień – zwłaszcza wczesną wiosną (roztopy) oraz latem po intensywnych opadach deszczu.

Zagrożenie dotyczy szczególnie nisko położonych części Tarnogrodu oraz miejscowości: Luchów Dolny, Luchów Górny, Wola Różaniecka, Cichy, Różaniec i Zastawie.

Do najczęstszych przyczyn podtopień należą:

- gwałtowne opady deszczu przekraczające 50 mm w ciągu doby,
- zatory na przepustach i rowach melioracyjnych,
- niewydolność kanalizacji deszczowej,
- nagłe wezbranie rzek i potoków.

3.1.2 Cele działań

1. Ochrona życia i zdrowia mieszkańców.
2. Ograniczenie strat materialnych (budynki, drogi, sieci infrastruktury).
3. Utrzymanie drożności komunikacyjnej.
4. Zapewnienie pomocy ewakuacyjnym i poszkodowanym.
5. Koordynacja działań między służbami, urzędem i mieszkańcami.

3.1.3 Etapy działań

Etap 1 – Ostrzeżenie i przygotowanie

- Źródło informacji: IMGW, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, OSP, mieszkańcy.
- Sekretarz Gminy lub wyznaczony pracownik urzędu przekazuje ostrzeżenie do sołtysów i jednostek OSP.
- Wójt/Burmistrz wprowadza stan pogotowia przeciwpowodziowego.
- OSP sprawdzają drożność przepustów, rowów, mostków i przygotowują sprzęt (pompy, worki z piaskiem, łopaty).
- GOPS weryfikuje listę osób starszych, niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy przy ewentualnej ewakuacji.

Etap 2 – Wystąpienie podtopień

- OSP rozpoczynają działania ratownicze: wypompowywanie wody, zabezpieczanie domów, ewakuację osób zagrożonych.
- Policja i służby porządkowe zabezpieczają drogi i newralgiczne punkty.
- Urząd Gminy uruchamia punkt koordynacyjny i utrzymuje całodobowy dyżur telefoniczny.
- Burmistrz Tarnogrodu kieruje działaniami strategicznymi i podejmuje decyzje o ewentualnej ewakuacji.
- Mieszkańcy otrzymują komunikaty przez OSP, SMS lub megafony o zalecanych działaniach (np. odłączenie prądu, przeniesienie dobytku).

Etap 3 – Ewakuacja (jeśli konieczna)

- Ewakuację organizują jednostki OSP i Policja w porozumieniu z urzędem.
- Miejsca tymczasowego pobytu: szkoły, remizy OSP, Dom Kultury w Tarnogrodzie.
- GOPS zapewnia pomoc żywnościową, koce, środki higieniczne i wsparcie psychologiczne.
- Dane ewakuowanych są rejestrowane w punkcie przyjęcia.

Etap 4 – Zakończenie działań i usuwanie skutków

- Po ustąpieniu wody – przystępuje się do odkażania i oczyszczania terenów.
- Służby techniczne sprawdzają stan dróg, przepustów i sieci wodociągowej.

- Urząd Gminy sporządza wstępny raport strat.
- Mieszkańcy mogą zgłaszać szkody do gminy w celu dalszych procedur odszkodowawczych.

Etap 5 – Ocena i wnioski

- Zespół kryzysowy dokonuje analizy przebiegu działań.
- Opracowuje się rekomendacje i aktualizuje listy kontaktowe, sprzęt i procedury.

3.1.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnogrodu – Paweł Dec

- podejmuje decyzje o wprowadzeniu pogotowia lub alarmu przeciwpowodziowego,
- kieruje działaniami gminnego zespołu kryzysowego,
- współpracuje z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego,
- zatwierdza komunikaty dla mieszkańców i mediów.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- koordynuje przepływ informacji między urzędem, OSP i sołtysami,
- prowadzi rejestr działań i sporządza raporty.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

- zapewnia wsparcie osobom ewakuowanym,
- organizuje pomoc psychologiczną i socjalną.

Jednostki OSP (Tarnogród, Wola Różaniecka, Luchów Górny, Luchów Dolny, Różaniec)

- prowadzą akcje ratownicze i ewakuacyjne,
- wypompowują wodę, zabezpieczają budynki,
- informują mieszkańców o zagrożeniu.

Policja

- zabezpiecza drogi i teren zalany,
- pilnuje porządku publicznego,
- wspiera ewakuację.

Mieszkańcy i sołtysi

- informują o zagrożeniach i osobach potrzebujących pomocy,
- stosują się do komunikatów służb,
- pomagają przy układaniu worków z piaskiem i w działaniach porządkowych.

3.1.5 Komunikacja

Podstawowe kanały komunikacji w czasie podtopień:

- sieć powiadomień SMS z Urzędu Miejskiego,
- komunikaty przez OSP i megafony,

- media lokalne (radio, strona internetowa gminy, tablice ogłoszeń),
- kontakt bezpośredni przez sołtysów i wolontariuszy.

Wzór komunikatu ostrzegawczego dla mieszkańców (wersja podstawowa):

Uwaga! Ostrzeżenie przed podtopieniami!

W związku z intensywnymi opadami deszczu i podniesieniem poziomu wód, Burmistrz Tarnobrogu wprowadza stan pogotowia przeciwpowodziowego.

Prosimy mieszkańców nisko położonych terenów o zabezpieczenie mienia, przeniesienie cennych rzeczy na wyższe kondygnacje, przygotowanie dokumentów i środków pierwszej potrzeby.

W razie potrzeby pomocy – kontakt z OSP lub Urzędem Miejskim

3.1.6 Bezpieczeństwo działań

- Przed wejściem do zalanego budynku należy odłączyć prąd i gaz.
- Nie wolno wchodzić do wody o nieznanej głębokości.
- Dzieci i osoby starsze powinny być ewakuowane w pierwszej kolejności.
- Po ustąpieniu wody – teren należy zdezynfekować i przewietrzyć pomieszczenia.
- Wszelkie przypadki zachorowań lub urazów należy zgłaszać do GOPS lub ośrodka zdrowia.

3.1.7 Lista kontrolna – podtopienia

1. Czy otrzymano oficjalne ostrzeżenie od służb (IMGW, PCZK)?
2. Czy powiadomiono OSP, Policję, GOPS, sołtysów?
3. Czy zabezpieczono kluczowe obiekty (szkoły, urzędy, ośrodki zdrowia)?
4. Czy przygotowano sprzęt (pompy, worki, piasek)?
5. Czy ustalono punkt kontaktowy i numer alarmowy?
6. Czy przeprowadzono ewakuację osób zagrożonych?
7. Czy sporządzono wstępny raport szkód?
8. Czy poinformowano mieszkańców o zakończeniu zagrożenia?

3.1.8 Wnioski operacyjne

- Warto utrzymywać stały kontakt z IMGW i PCZK, nawet poza okresem zagrożenia.
- Regularne czyszczenie rowów i przepustów znacząco zmniejsza ryzyko podtopień.
- OSP powinny posiadać mapy miejsc szczególnie narażonych na zalania.
- Należy aktualizować listy osób wymagających pomocy przy ewakuacji.
- Po każdej akcji należy przeprowadzić krótkie spotkanie podsumowujące z udziałem służb i sołtysów.

3.2 Przerwy w dostawie prądu i wody

3.2.1 Charakterystyka zagrożenia

Awaryjne przerwy w dostawie energii elektrycznej i wody należą do najczęstszych zdarzeń kryzysowych na obszarze gminy Tarnobród. Ich przyczyną mogą być:

- silne wiatry, burze, oblodzenia lub śnieżyce uszkadzające linie energetyczne,
- awarie transformatorów lub stacji uzdatniania wody,
- prace techniczne w sieci energetycznej lub wodociągowej,
- lokalne przeciążenia sieci w okresach zwiększonego zapotrzebowania,

- przypadkowe uszkodzenia infrastruktury podczas robót budowlanych.

Zdarzenia tego typu mogą powodować utrudnienia w funkcjonowaniu szkół, instytucji publicznych, sklepów, a także w gospodarstwach domowych. W skrajnych przypadkach brak prądu lub wody może stanowić zagrożenie życia (np. w domach opieki, u osób wymagających sprzętu medycznego).

3.2.2 Cele działań

1. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców i ciągłości podstawowych usług.
2. Szybka identyfikacja miejsca i przyczyny awarii.
3. Ograniczenie skutków przerw w dostawach dla mieszkańców i instytucji.
4. Skuteczna komunikacja między służbami, urzędem i dostawcami mediów.
5. Zapewnienie tymczasowych źródeł energii i wody.

3.2.3 Etapy działań

Etap 1 – Wykrycie awarii i powiadomienie

- Informacja o awarii może pochodzić od mieszkańców, OSP, dyżurnych energetyki (PGE Dystrybucja Zamość) lub Zakładu Usług Komunalnych.
- Sekretarz Gminy potwierdza zgłoszenie i przekazuje informację Burmistrzowi.
- Urząd Miejski kontaktuje się z dostawcami energii lub wody w celu ustalenia przewidywanego czasu naprawy.
- Sołtysi i jednostki OSP powiadamiani są o sytuacji i proszeni o weryfikację stanu w terenie.

Etap 2 – Organizacja działań zastępczych

- W przypadku długotrwałej przerwy (powyżej 6 godzin) Burmistrz zwołuje zespół kryzysowy.
- Uruchamiane są agregaty prądotwórcze w kluczowych punktach:
  - Urząd Miejski,
  - Ośrodek Zdrowia,
  - GOPS,
  - szkoły i przedszkola,
  - stacje uzdatniania wody.
- W razie potrzeby OSP zapewnia dowóz wody pitnej i technicznej (beczkowozy).
- GOPS monitoruje osoby wymagające opieki (seniorzy, chorzy, osoby z dziećmi).

Etap 3 – Komunikacja z mieszkańcami

- Urząd Gminy przekazuje komunikat o przyczynach i przewidywanym czasie naprawy przez:
  - megafony OSP,
  - tablice ogłoszeń,
  - stronę internetową gminy i profil Facebook,
  - SMS-y ostrzegawcze (system gminny).
- W przypadku dłuższej przerwy – wyznaczane są punkty informacyjne (np. w remizach OSP).
- Sołtysi utrzymują bezpośredni kontakt z mieszkańcami, przekazując bieżące informacje.

Etap 4 – Przywrócenie dostaw i kontrola

- Po przywróceniu zasilania lub wody – OSP i Zakład Komunalny sprawdzają sprawność systemu (ciśnienie, napięcie, jakość wody).
- Urząd Miejski sporządza raport z działań i analizuje czas reakcji służb.
- W razie potrzeby Burmistrz kieruje wnioskiem do dostawcy mediów o rekompensaty lub analizę przyczyn awarii.

Etap 5 – Ewaluacja i wnioski

- Zespół kryzysowy dokonuje oceny działań – co się udało, co wymaga poprawy.
- Aktualizuje się listę kontaktów do dyżurnych służb i dostawców.
- Uzupełniane są zapasy paliwa do agregatów i beczkowsów.

3.2.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnogrodu – Paweł Dec

- kieruje działaniami kryzysowymi,
- utrzymuje kontakt z dyrekcją PGE Dystrybucja Zamość i Zakładem Usług Komunalnych,
- zatwierdza komunikaty dla mieszkańców i mediów,
- decyduje o uruchomieniu agregatów prądotwórczych.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- koordynuje wymianę informacji i raportowanie,
- nadzoruje działania logistyczne w urzędzie,
- prowadzi rejestr zgłoszeń i działań.

Zakład Usług Komunalnych w Tarnogrodzie

- diagnozuje przyczynę awarii wodociągowej,
- zapewnia beczkowsy i kontrolę jakości wody po naprawie.

OSP (Tarnogród, Wola Różaniecka, Różaniec, Luchów Górny)

- wspierają działania informacyjne,
- dostarczają wodę i pomagają w transporcie sprzętu,
- obsługują agregaty prądotwórcze.

GOPS Tarnogród

- identyfikuje osoby szczególnie narażone (seniorzy, niepełnosprawni),
- organizuje pomoc doraźną (ciepły posiłek, środki higieny, transport do punktów pomocy).

Policja

- wspiera porządek publiczny, zwłaszcza przy awariach o większym zasięgu,
- pilnuje bezpieczeństwa w rejonach bez oświetlenia ulicznego.

3.2.5 Komunikacja

Przykładowy komunikat dla mieszkańców:

Uwaga! Przerwa w dostawie prądu/wody

Z powodu awarii sieci (miejsce, np. Tarnogród – ul. Nadstawną i przyległe ulice) nastąpiła przerwa w dostawie energii elektrycznej/wody.

Służby techniczne pracują nad usunięciem awarii. Przewidywany czas przywrócenia dostaw: do godziny 18:00.

Prosimy o racjonalne gospodarowanie wodą i ostrożność przy korzystaniu z alternatywnych źródeł światła i ogrzewania.

W razie potrzeby pomocy – kontakt z Urzędem Miejskim lub OSP Tarnogród.

Zasada komunikacji:

– Informacja musi być konkretna, zrozumiała i aktualna.

– Komunikaty nie mogą być opóźniane – nawet krótka wiadomość jest lepsza niż brak informacji.

3.2.6 Bezpieczeństwo działań

- Nie wolno używać otwartego ognia (świec, lamp naftowych) w pobliżu gazu lub materiałów łatwopalnych.
- Urządzenia elektryczne należy odłączyć z gniazdek w czasie przerwy, by uniknąć przepięć po wznowieniu zasilania.
- Woda z beczkowszu powinna być używana tylko do celów spożywczych po uprzednim przegotowaniu.
- Osoby starsze i chore powinny mieć zapewniony kontakt z sąsiadami lub GOPS.
- W szkołach i instytucjach – obowiązuje plan awaryjny zapewniający minimalne oświetlenie i dostęp do wody pitnej.

3.2.7 Lista kontrolna – awaria prądu/wody

1. Czy zidentyfikowano obszar objęty awarią?
2. Czy powiadomiono PGE Dystrybucja i Zakład Usług Komunalnych?
3. Czy uruchomiono agregaty w kluczowych punktach?
4. Czy przekazano komunikat do mieszkańców?
5. Czy zapewniono dostęp do wody pitnej i ciepłych posiłków?
6. Czy zabezpieczono instytucje opiekuńcze i medyczne?
7. Czy prowadzony jest rejestr działań i zgłoszeń?
8. Czy mieszkańcy zostali poinformowani o zakończeniu awarii?

3.2.8 Wnioski operacyjne

- Warto przechowywać listę kontaktów do dyżurnych PGE i ZUK w formie papierowej.
- Należy regularnie testować agregaty i zapas paliwa.
- W gminie powinno być co najmniej kilka beczkowszu w gotowości (1 na ok. 1000 mieszkańców).
- Sołtysi i OSP powinni znać punkty dystrybucji wody i lokalizacje generatorów.
- Po większej awarii – zorganizować krótkie zebranie z przedstawicielami sołectw i służb, by omówić wnioski.

3.3 Pożar w obiekcie publicznym lub mieszkalnym

3.3.1 Charakterystyka zagrożenia

Pożary są jednym z najpoważniejszych zagrożeń występujących na obszarze gminy Tarnogród.

Do zdarzeń tego typu dochodzi zarówno w budynkach mieszkalnych (szczególnie starych, ogrzewanych piecami lub kotłami na paliwo stałe), jak i w obiektach użyteczności publicznej – szkołach, urzędach, świetlicach wiejskich czy magazynach.

Najczęstsze przyczyny pożarów:

- zwarcia instalacji elektrycznej,
- nieszczelne przewody kominowe i piece,
- nieostrożność przy używaniu otwartego ognia,
- pozostawione bez nadzoru urządzenia grzewcze lub kuchenne,
- podpalenia umyślne lub nieumyślne,
- pożary traw, lasów i nieużytków przenoszące się na zabudowania.

Na terenie gminy działa kilka jednostek OSP (m.in. OSP Tarnogród, Wola Różaniecka, Różaniec, Luchów Górny), które współpracują z Państwową Strażą Pożarną w Biłgoraju.

3.3.2 Cele działań

1. Ratowanie życia i zdrowia ludzi.
2. Ograniczenie rozprzestrzeniania się ognia.
3. Ewakuacja osób i mienia z zagrożonego obiektu.
4. Zabezpieczenie terenu akcji i utrzymanie porządku.
5. Zapewnienie pomocy poszkodowanym.
6. Ustalenie przyczyn pożaru i sporządzenie dokumentacji powypadkowej.

3.3.3 Etapy działań

Etap 1 – Zgłoszenie i alarmowanie

- Zgłoszenie przyjmowane jest przez numer alarmowy 112.
- Dyspozytor kieruje jednostki OSP z terenu gminy oraz informuje PSP w Biłgoraju.
- Dyżurny Urzędu Miejskiego lub Sekretarz Gminy powiadamia Burmistrza i GOPS.
- Sołtys lub przedstawiciel jednostki terenowej powiadamia mieszkańców o zagrożeniu i potrzebie ewakuacji.

Etap 2 – Działania ratowniczo-gaśnicze

- Dowódca akcji (najczęściej dowódca OSP Tarnogród lub PSP Biłgoraj) organizuje działania gaśnicze.
- Zabezpieczane są drogi dojazdowe i punkty poboru wody (hydranty, stawy, beczkowsy).
- Priorytet: ewakuacja ludzi, następnie ograniczenie ognia.
- W razie potrzeby wzywane są dodatkowe jednostki OSP z sąsiednich gmin.
- Policja zabezpiecza teren i utrzymuje porządek wokół miejsca zdarzenia.

Etap 3 – Ewakuacja i pomoc poszkodowanym

- Osoby poszkodowane są kierowane do punktów pomocy – szkoła, Dom Kultury, remiza OSP.
- GOPS organizuje posiłki, koce, odzież i wsparcie psychologiczne.

- W przypadku ofiar – natychmiastowa pomoc medyczna i transport do szpitala w Biłgoraju.
- Urząd Gminy i sołtysi pomagają w zabezpieczeniu mienia i zwierząt gospodarskich.

Etap 4 – Zakończenie akcji i oględziny

- Po ugaszeniu pożaru dowódca akcji przekazuje teren właścicielowi lub przedstawicielowi gminy.
- Służby techniczne (energetyka, gazownia, komunalny) dokonują kontroli instalacji.
- Policja i biegły z PSP prowadzą czynności dochodzeniowe.
- Gmina organizuje pomoc tymczasową dla osób, które straciły dach nad głową.

Etap 5 – Analiza i odbudowa

- Sporządzany jest raport z działań, w tym lista strat i potrzeb.
- Urząd Miejski i GOPS wspólnie z powiatem organizują wsparcie finansowe lub rzeczowe.
- Na podstawie raportu opracowuje się zalecenia prewencyjne dla mieszkańców (np. przeglądy kominów, szkolenia BHP).

3.3.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnobrodu – Paweł Dec

- kieruje działaniami na poziomie strategicznym,
- podejmuje decyzje o udzieleniu pomocy finansowej i socjalnej,
- utrzymuje kontakt z PSP Biłgoraj i mediami,
- zwołuje sztab kryzysowy w przypadku pożaru o większym zasięgu.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- koordynuje przepływ informacji i raportowanie,
- zapewnia wsparcie administracyjne dla służb ratunkowych,
- prowadzi dokumentację zdarzenia.

Ochotnicze Straże Pożarne (Tarnogród, Różaniec, Luchów Górny, Wola Różaniecka)

- prowadzą działania ratowniczo-gaśnicze,
- zabezpieczają teren,
- wspierają ewakuację i działania porządkowe,
- uczestniczą w zabezpieczeniu powrotu mieszkańców po zakończeniu akcji.

Policja

- zabezpiecza teren akcji i strefę bezpieczeństwa,
- kieruje ruchem drogowym,
- prowadzi czynności dochodzeniowe,
- zapobiega wtargnięciu osób postronnych.

GOPS Tarnogród

- organizuje wsparcie dla osób poszkodowanych,
- koordynuje pomoc materialną i zakwaterowanie zastępcze,

- współpracuje z organizacjami społecznymi i parafiami.

Zakład Usług Komunalnych

- kontroluje stan hydrantów, sieci wodociągowej i dróg dojazdowych,
- wspiera usuwanie skutków pożaru.

3.3.5 Komunikacja

Przykładowy komunikat dla mieszkańców (wersja podstawowa):

Uwaga! Pożar – prosimy o zachowanie ostrożności!

Na terenie miejscowości Wola Różaniecka (lub innej) wybuchł pożar budynku mieszkalnego. Na miejscu pracują jednostki OSP i PSP. Prosimy mieszkańców o niezbliżanie się do miejsca zdarzenia, nieblokowanie dróg dojazdowych oraz udostępnienie wody z hydrantów i zbiorników w razie potrzeby.

Wszystkie osoby poszkodowane mogą zgłaszać się po pomoc do GOPS Tarnogród lub Urzędu Miejskiego.

Zasady komunikacji:

- Komunikaty wydaje Burmistrz lub wyznaczony rzecznik.
- Wypowiedzi dla mediów muszą być oparte na potwierdzonych danych.
- Zabronione jest publikowanie zdjęć ofiar lub niezweryfikowanych informacji w mediach społecznościowych.

3.3.6 Bezpieczeństwo działań

- Nigdy nie wolno wchodzić do płonącego budynku bez zgody dowódcy akcji.
- Ewakuację należy prowadzić w kierunku przeciwnym do wiatru.
- Osoby z objawami zatrucia dymem powinny natychmiast trafić pod opiekę medyczną.
- Pożar w budynku z panelami fotowoltaicznymi wymaga szczególnej ostrożności – ryzyko porażenia prądem.
- Po zakończeniu akcji należy przewietrzyć budynek i skontrolować konstrukcję (ryzyko zawalenia).

3.3.7 Lista kontrolna – pożar

1. Czy zgłoszenie zostało przekazane do PSP i OSP?
2. Czy potwierdzono lokalizację i rodzaj pożaru?
3. Czy ewakuowano wszystkie osoby z budynku?
4. Czy teren został zabezpieczony przez Policję?
5. Czy zapewniono dostęp do hydrantów i źródeł wody?
6. Czy poszkodowani otrzymali pomoc medyczną i socjalną?
7. Czy sporządzono raport strat i potrzeb?
8. Czy poinformowano mieszkańców o zakończeniu zagrożenia?

3.3.8 Wnioski operacyjne

- Regularne przeglądy instalacji elektrycznych i kominowych są kluczowe w zapobieganiu pożarom.
- OSP powinny corocznie przeprowadzać ćwiczenia ewakuacyjne w szkołach i instytucjach publicznych.

- Warto opracować mapę hydrantów i źródeł wody w całej gminie.
- Każda remiza OSP powinna mieć dostęp do podstawowych zestawów pierwszej pomocy psychologicznej.
- Po każdej większej akcji pożarniczej należy zorganizować krótkie spotkanie ewaluacyjne z dowódcami OSP i urzędnikami.

3.4 Silne wiatry, wichury i uszkodzenia infrastruktury

3.4.1 Charakterystyka zagrożenia

Gmina Tarnogród położona jest w południowej części województwa lubelskiego, na obszarze o dość zróżnicowanej rzeźbie terenu i licznych zalesieniach. W ostatnich latach coraz częściej występują gwałtowne zjawiska meteorologiczne – silne wiatry, burze, a także krótkotrwałe trąby powietrzne.

Ich skutkiem są:

- zerwane dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych,
- powalone drzewa i słupy energetyczne,
- uszkodzenia linii energetycznych i telekomunikacyjnych,
- przerwy w dostawie prądu, wody i łączności,
- utrudnienia w ruchu drogowym,
- zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.

Najbardziej narażone miejscowości to: **Wola Różaniecka, Luchów Górny, Różaniec, Czystohorb i Tarnogród (centrum)** – obszary z dużą ilością zabudowy jednorodzinnej i drzewostanu w pobliżu budynków.

3.4.2 Cele działań

1. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców podczas trwania wichury.
2. Szybka ocena i likwidacja skutków uszkodzeń.
3. Utrzymanie ciągłości działania podstawowych służb (energetyka, wodociągi, zdrowie).
4. Koordynacja ewakuacji i pomocy dla osób poszkodowanych.
5. Przywrócenie normalnego funkcjonowania infrastruktury publicznej i drogowej.

3.4.3 Etapy działań

Etap 1 – Ostrzeżenie i przygotowanie

- Centrum Zarządzania Kryzysowego w Biłgoraju oraz IMGW przekazują ostrzeżenia meteorologiczne do Urzędu Miejskiego.
- Sekretarz Gminy przekazuje alert do sołtysów, OSP, szkół i instytucji publicznych.
- Na stronie urzędu, w mediach społecznościowych i przez SMS-Alert rozsyłane są komunikaty do mieszkańców.
- OSP i służby techniczne w gotowości – sprawdzają sprzęt i drogi dojazdowe.

Etap 2 – Wystąpienie zjawiska (wichura)

- Dowódca OSP lub dyżurny gminny ocenia sytuację w terenie.
- Priorytet: ratowanie ludzi, zabezpieczenie miejsc uszkodzeń i odcięcie źródeł zagrożenia (energia elektryczna, gaz).
- W razie potrzeby organizowana jest ewakuacja z domów zagrażających zawałeniami.

- Policja zabezpiecza ulice, usuwa samochody i kieruje ruchem.
- Służby komunalne i OSP usuwają połamane drzewa i odblokowują drogi.

Etap 3 – Pomoc poszkodowanym i zabezpieczenie mienia

- GOPS organizuje miejsca tymczasowego schronienia (np. Dom Kultury, szkoły, remizy).
- Zapewniane są koce, posiłki i kontakt z rodziną.
- Zespół ds. oceny szkód (z udziałem inspektora ds. budownictwa) ocenia uszkodzenia budynków.
- Gmina występuje do Wojewody Lubelskiego o środki na pomoc doraźną.

Etap 4 – Odbudowa i naprawy

- Zakład Usług Komunalnych i PGE Dystrybucja przywracają działanie sieci wodno-kanalizacyjnej i energetycznej.
- Gmina organizuje wywóz odpadów po zniszczeniach (gałęzie, blachy, gruz).
- OSP pomaga w zabezpieczeniu dachów plandekami i folią.
- Burmistrz i GOPS prowadzą rejestr poszkodowanych rodzin i wydatków związanych z naprawą.

Etap 5 – Analiza i raportowanie

- Po zakończeniu akcji sporządzany jest raport sytuacyjny z wykazem strat.
- Raport przekazywany jest do Starostwa Powiatowego w Biłgoraju i Wojewody Lubelskiego.
- Na jego podstawie planuje się działania prewencyjne (np. przycinanie drzew, przeglądy dachów).

3.4.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnogrodu – Paweł Dec

- kieruje działaniami sztabu kryzysowego,
- wydaje decyzje o ewakuacji,
- podejmuje kontakt z mediami i Wojewodą,
- nadzoruje proces udzielania pomocy finansowej.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- koordynuje przepływ informacji między jednostkami,
- zapewnia działanie infolinii kryzysowej,
- prowadzi dokumentację działań.

Komendant OSP Tarnogród – dh Tomasz Koman

- dowodzi działaniami ratowniczo-technicznymi,
- kieruje jednostki OSP do najbardziej poszkodowanych miejscowości,
- utrzymuje łączność z PSP Biłgoraj.

Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju – asp. szt. Marek Mazur

- organizuje objazdy i kontrolę bezpieczeństwa na drogach,

- zabezpiecza mienie pozostawione przez ewakuowanych,
- współpracuje z OSP przy odgradzaniu stref niebezpiecznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – kierownik Anna Skorupa

- organizuje schronienie i pomoc materialną,
- koordynuje wsparcie psychologiczne i logistyczne,
- prowadzi rejestr poszkodowanych.

Zakład Usług Komunalnych w Tarnogrodzie – kierownik Stanisław Pytel

- naprawia uszkodzone sieci wodociągowe i kanalizacyjne,
- zapewnia beczkowozy z wodą pitną,
- usuwa pozostałości po wichurze z dróg i posesji publicznych.

3.4.5 Komunikacja kryzysowa

Wzór komunikatu do mieszkańców (alert):

Uwaga! Silny wiatr – ostrzeżenie!

W dniu 12 maja 2025 r. od godziny 15:00 prognozuje się silny wiatr o prędkości do 100 km/h. Prosimy mieszkańców gminy Tarnogród o:

- zabezpieczenie przedmiotów na balkonach i podwórkach,
- unikanie przebywania w pobliżu drzew i linii energetycznych,
- ograniczenie podróży samochodem,
- zachowanie szczególnej ostrożności.

Aktualne informacje będą przekazywane przez stronę internetową gminy, profil Facebook Urzędu Miejskiego oraz komunikaty SMS.

3.4.6 Zasady bezpieczeństwa

- Nie wychodź z budynku w czasie wichury, jeśli nie ma takiej konieczności.
- Unikaj parkowania pojazdów pod drzewami i liniami energetycznymi.
- Po ustaniu wiatru sprawdź stan dachu i kominów z bezpiecznej odległości.
- Nie dotykaj zerwanych przewodów elektrycznych – natychmiast zgłoś to do PGE.
- Pomagaj sąsiadom – szczególnie osobom starszym i samotnym.
- Zachowaj kopie ważnych dokumentów i kontakty alarmowe w telefonie.

3.4.7 Lista kontrolna – wichura

1. Czy otrzymano ostrzeżenie IMGW lub RCB?
2. Czy rozesłano komunikaty do mieszkańców?
3. Czy jednostki OSP są w gotowości i mają sprzęt?
4. Czy zabezpieczono drogi i ulice połamanyymi drzewami?
5. Czy oceniono szkody i zgłoszono do Wojewody?
6. Czy zapewniono pomoc dla osób bez dachu nad głową?
7. Czy przywrócono dostawę energii i wody?
8. Czy przygotowano raport i rekomendacje na przyszłość?

3.4.8 Wnioski operacyjne

- Wprowadzenie lokalnego systemu SMS-Alert zwiększa skuteczność ostrzeżeń.
- Warto zidentyfikować drzewa zagrażające liniom energetycznym i budynkom.
- Szkoły i przedszkola powinny mieć opracowane procedury schronienia w razie wichury.
- OSP powinny posiadać agregaty prądotwórcze i piły spalinowe w każdej remizie.
- Po każdej wicherze należy zorganizować wspólne spotkanie podsumowujące – Burmistrz, OSP, GOPS, Policja, ZUK.

3.5 Zdarzenie ekologiczne / skażenie środowiska

(wyciek substancji niebezpiecznych, zanieczyszczenie wody, awaria kanalizacji)

3.5.1 Charakterystyka zagrożenia

Na terenie gminy Tarnogród istnieje szereg potencjalnych źródeł zagrożeń ekologicznych – stacje paliw, magazyny nawozów i środków ochrony roślin, oczyszczalnia ścieków, lokalne zakłady usługowe oraz transport drogowy substancji chemicznych drogą wojewódzką nr 835 (Biłgoraj – Tarnogród – Przeworsk).

Do zdarzeń ekologicznych zalicza się m.in.:

- wyciek paliwa lub oleju z cysterny lub maszyn rolniczych,
- przedostanie się ścieków do cieków wodnych,
- skażenie wody pitnej w ujęciu komunalnym,
- nielegalne składowanie odpadów,
- pożar substancji chemicznych,
- awarie kanalizacji sanitarnej lub przemysłowej.

Skutki takich zdarzeń mogą obejmować:

- zagrożenie dla zdrowia mieszkańców i zwierząt,
- zanieczyszczenie gleby i wód,
- utratę źródeł wody pitnej,
- konieczność czasowej ewakuacji ludności.

3.5.2 Cele działań

1. Szybka identyfikacja źródła skażenia i ocena zagrożenia.
2. Ograniczenie rozprzestrzeniania się substancji niebezpiecznej.
3. Ochrona zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego.
4. Koordynacja działań służb ratunkowych, sanitarnych i technicznych.
5. Przywrócenie bezpiecznych warunków środowiskowych i monitorowanie skutków zdarzenia.

3.5.3 Etapy działań

Etap 1 – Zgłoszenie i wstępna ocena sytuacji

- Zgłoszenie przyjmuje numer 112 lub bezpośrednio Urząd Miejski w Tarnogrodzie.
- Dyżurny powiadamia PSP Biłgoraj, OSP Tarnogród oraz Burmistrza.
- Na miejsce kierowany jest patrol Policji w celu zabezpieczenia terenu.

- Po wstępnej ocenie rodzaju zagrożenia powiadamiane są: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju oraz Powiatowy Lekarz Weterynarii (jeśli zagrożenie dotyczy zwierząt).

Etap 2 – Izolacja i zabezpieczenie miejsca zdarzenia

- OSP i Policja wyznaczają strefę zagrożenia.
- Zakazuje się dostępu osobom postronnym.
- W przypadku wycieku substancji niebezpiecznej – uszczelnia się źródło wycieku, tworzy zapory ziemne lub sorbentowe.
- Jeżeli skażenie dotyczy wody – natychmiast odcina się dopływ do sieci wodociągowej i powiadamia mieszkańców.

Etap 3 – Działania neutralizacyjne i ratunkowe

- PSP Biłgoraj prowadzi neutralizację substancji chemicznej przy użyciu odpowiednich środków.
- ZUK Tarnogród odpowiada za odbiór skażonych odpadów i ich przekazanie do utylizacji.
- Inspektor sanitarny i ekologiczny pobierają próbki gleby lub wody do badań.
- W przypadku skażenia ujęcia wody – organizuje się dostawę wody pitnej beczkowozami i wodą butelkowaną.

Etap 4 – Informowanie i ostrzeganie mieszkańców

- Burmistrz Tarnogrodu wydaje komunikat o charakterze zagrożenia.
- W razie potrzeby uruchamia się system SMS-Alert i ogłoszenia w lokalnych mediach.
- Informacje muszą zawierać: opis zdarzenia, zagrożony obszar, zalecenia (np. zakaz spożywania wody, unikanie kontaktu z ziemią lub powietrzem w danej strefie).

Etap 5 – Odbudowa i kontrola powtórna

- Po neutralizacji zagrożenia WIOŚ dokonuje ponownego pobrania próbek.
- ZUK przeprowadza dezynfekcję i czyszczenie kanalizacji lub studni.
- GOPS udziela wsparcia poszkodowanym mieszkańcom (woda, żywność, środki czystości).
- Urząd Miejski sporządza raport dla Starostwa i Wojewody Lubelskiego.

3.5.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnogrodu – Paweł Dec

- podejmuje decyzje o uruchomieniu sztabu kryzysowego,
- wydaje komunikaty ostrzegawcze i reprezentuje gminę wobec służb wojewódzkich,
- zleca badania środowiskowe i nadzoruje proces przywracania bezpieczeństwa.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- koordynuje kontakt z WIOŚ, Sanepidem i innymi instytucjami,
- prowadzi dokumentację i raporty z działań,
- organizuje spotkania informacyjne z mieszkańcami.

Komendant OSP Tarnogród – dh Tomasz Koman

- dowodzi akcją ratowniczo–techniczną,
- zabezpiecza teren zdarzenia i prowadzi działania neutralizacyjne,
- współpracuje z PSP Biłgoraj i Policją.

Państwowa Straż Pożarna w Biłgoraju – bryg. Andrzej Czerwiński

- odpowiada za ocenę zagrożenia chemicznego,
- podejmuje działania z użyciem specjalistycznych środków neutralizujących,
- przekazuje dane do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Biłgoraju – dr n. med. Małgorzata Różycka

- bada jakość wody i gleby,
- wydaje decyzje o zakazie korzystania z wody lub terenów rekreacyjnych,
- monitoruje skutki zdrowotne wśród mieszkańców.

Zakład Usług Komunalnych w Tarnogrodzie – kierownik Stanisław Pytel

- odcina dopływ zanieczyszczonej wody,
- zapewnia wodę pitną z alternatywnych źródeł,
- prowadzi dezynfekcję sieci i urządzeń komunalnych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – kierownik Anna Skorupa

- organizuje wsparcie rzeczowe (żywność, woda, środki higieniczne),
- zapewnia pomoc dla osób, które musiały opuścić teren skażony,
- koordynuje działania wolontariuszy i organizacji pozarządowych.

3.5.5 Komunikacja kryzysowa

Przykładowy komunikat dla mieszkańców:

Uwaga! Ostrzeżenie ekologiczne – skażenie wody

W dniu 8 czerwca 2025 r. stwierdzono zanieczyszczenie wody w ujęciu komunalnym w miejscowości Różaniec.

Do czasu odwołania prosimy o:

- niekorzystanie z wody z sieci do celów spożywczych,
- używanie wody tylko do celów sanitarnych,
- zgłaszanie objawów zatrucia do Ośrodka Zdrowia w Tarnogrodzie.

Woda pitna będzie dostarczana przez beczkowszy w punktach przy remizie OSP i Szkole Podstawowej w Różańcu.

Aktualne komunikaty będą publikowane na stronie www.tarnogrod.pl

3.6 Masowe zachorowania lub epidemia na terenie gminy

3.6.1 Charakterystyka zagrożenia

Zagrożenie epidemiologiczne stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań dla lokalnych społeczności.

W gminie Tarnogród szczególne ryzyko stanowią:

- choroby zakaźne dróg oddechowych (np. grypa, COVID-19),
- choroby pokarmowe i zatrucia zbiorowe,
- choroby odzwierzęce (np. wścieklizna, salmonelloza),
- sezonowe epidemie w placówkach oświatowych i opiekuńczych,
- przypadki ognisk chorób zakaźnych związane z wodą lub żywnością.

W okresie jesienno-zimowym dochodzi do zwiększonej liczby zachorowań, a największe skupiska ludności – szkoły, przedszkola, domy pomocy społecznej, zakłady pracy – mogą stać się ogniskami infekcji.

3.6.2 Cele działań

1. Wczesne wykrycie i ograniczenie rozprzestrzeniania się choroby.
2. Zapewnienie opieki medycznej i izolacji osób zakażonych.
3. Skuteczna komunikacja z mieszkańcami i przeciwdziałanie panice.
4. Utrzymanie działania kluczowych instytucji (urząd, GOPS, szkoły, infrastruktura komunalna).
5. Współpraca z Sanepidem, służbami medycznymi i organizacjami społecznymi.

3.6.3 Etapy działań

Etap 1 – Wykrycie i potwierdzenie zagrożenia

- Zgłoszenia przypadków zachorowań przekazują: Ośrodek Zdrowia w Tarnogrodzie, szkoły, GOPS lub mieszkańcy.
- Informacja trafia do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju (PPIS).
- PPIS potwierdza lub wyklucza wystąpienie ogniska choroby.
- O wynikach powiadamiany jest Burmistrz Tarnogrodu oraz Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Etap 2 – Ograniczenie rozprzestrzeniania się choroby

- Wdrażane są środki sanitarne: dezynfekcja obiektów, izolacja osób chorych, wstrzymanie imprez i zebrań.
- W razie potrzeby wprowadza się naukę zdalną lub czasowe zamknięcie szkół.
- Ośrodek Zdrowia i pielęgniarki środowiskowe monitorują przypadki podejrzeń zachorowań.
- GOPS organizuje dostarczanie żywności i leków osobom objętym kwarantanną.

Etap 3 – Opieka medyczna i działania profilaktyczne

- Ośrodek Zdrowia w Tarnogrodzie (kier. lek. Anna Baran) koordynuje opiekę nad chorymi.
- W razie potrzeby uruchamiany jest punkt pobrań testów w remizie OSP lub w szkole.
- Burmistrz we współpracy z Sanepidem organizuje dystrybucję maseczek, środków dezynfekcyjnych i materiałów informacyjnych.
- Zespół Interwencji Kryzysowej zapewnia wsparcie psychologiczne dla rodzin dotkniętych chorobą lub utratą bliskich.

Etap 4 – Informowanie i komunikacja społeczna

- Burmistrz lub Sekretarz wydaje oficjalne komunikaty o sytuacji epidemicznej.

- Komunikaty zawierają:
  - opis choroby i objawów,
  - zalecenia dotyczące higieny,
  - informacje o miejscach testowania i leczenia,
  - dane kontaktowe do Ośrodka Zdrowia i GOPS.
- Współpracujące parafie i sołtysi rozpowszechniają informacje wśród mieszkańców bez dostępu do internetu.

Etap 5 – Zakończenie i raportowanie

- Po ustaniu ogniska choroby Sanepid dokonuje oceny skuteczności działań.
- Gmina opracowuje raport z wnioskami i rekomendacjami.
- Aktualizowane są procedury higieniczne w szkołach, instytucjach i urzędzie.

3.6.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnobrodu – Paweł Dec

- kieruje działaniami kryzysowymi,
- wydaje zarządzenia dotyczące ograniczeń lub zakazów zgromadzeń,
- reprezentuje gminę wobec Sanepidu i Wojewody,
- nadzoruje przepływ informacji i kampanie profilaktyczne.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- organizuje zespół informacyjny i aktualizuje komunikaty na stronie urzędu,
- prowadzi ewidencję osób objętych izolacją,
- koordynuje logistykę dostaw środków ochronnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bilgoraju – dr n. med. Małgorzata Różycka

- potwierdza przypadki zachorowań,
- wydaje decyzje o kwarantannie i izolacji,
- nadzoruje działania dezynfekcyjne,
- przekazuje rekomendacje do gminy i mediów.

Ośrodek Zdrowia w Tarnobrodzie – lek. Anna Baran

- zapewnia opiekę nad chorymi i diagnostykę,
- organizuje szczepienia i działania profilaktyczne,
- przekazuje raporty o zachorowaniach do Sanepidu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – kierownik Anna Skorupa

- organizuje dostawy żywności, leków i środków higieny osobom w izolacji,
- zapewnia opiekę osobom starszym i samotnym,
- prowadzi rejestr osób potrzebujących pomocy materialnej.

Jednostki OSP

- wspierają dostarczanie środków ochrony i transport medyczny,
- pomagają w dezynfekcji przestrzeni publicznych,

- wspierają działania porządkowe w miejscowościach objętych kwarantanną.

3.6.5 Komunikacja kryzysowa

Wzór komunikatu dla mieszkańców:

Uwaga! Komunikat dotyczący zwiększonej liczby zachorowań na gripę i infekcje dróg oddechowych

Na terenie gminy Tarnogród odnotowano wzrost zachorowań na choroby zakaźne.

Zaleca się:

- unikanie skupisk ludzi,
- częste mycie i dezynfekowanie rąk,
- noszenie maseczek w urzędach, sklepach i środkach transportu,
- pozostanie w domu w przypadku objawów chorobowych.

W przypadku gorączki, kaszlu lub duszności należy skontaktować się z Ośrodkiem Zdrowia w Tarnogrodzie pod numerem **84 689 70 22**.

Aktualne informacje znajdują się na stronie **www.tarnogrod.pl**

3.7 Katastrofa budowlana lub zawalenie obiektu

3.7.1 Charakterystyka zagrożenia

Katastrofy budowlane mogą obejmować:

- zawalenie części lub całego budynku mieszkalnego, użyteczności publicznej lub magazynowego,
- uszkodzenia konstrukcji mostów, wiaduktów lub budowli inżynierskich,
- zagrożenia w wyniku błędów projektowych, niewłaściwej eksploatacji lub złych warunków atmosferycznych (np. ciężki śnieg, wichury).

Na terenie gminy Tarnogród szczególnie wrażliwe są starsze budynki w centrum miasta oraz obiekty gospodarcze w sołectwach, w tym magazyny rolnicze i budynki gospodarcze wykonane częściowo z drewna.

3.7.2 Cele działań

1. Ratowanie życia i zdrowia osób uwięzionych lub poszkodowanych.
2. Ewakuacja mieszkańców z zagrożonej strefy.
3. Zabezpieczenie miejsca katastrofy i zapobieżenie dalszym zawaleniom.
4. Koordynacja działań ratowniczych i technicznych.
5. Ocena szkód oraz plan odbudowy.

3.7.3 Etapy działań

Etap 1 – Zgłoszenie i alarmowanie

- Zgłoszenie przyjmowane jest przez numer 112.
- Dyspozytor w PSP Biłgoraj natychmiast alarmuje jednostki OSP Tarnogród, Luchów Górny i Wola Różaniecka oraz Policję.

- Burmistrz Tarnogrodu jest powiadamiany o zdarzeniu, a w przypadku większych katastrof – aktywowany jest sztab kryzysowy.
- Sekretarz Gminy przekazuje informacje do GOPS i Zakładu Usług Komunalnych.

Etap 2 – Zabezpieczenie miejsca katastrofy

- Policja odgradza teren, tworząc strefę bezpieczeństwa.
- Strażacy oceniają ryzyko dalszego zawalenia i stabilizują konstrukcję (deskowania, podpory).
- Dostęp do miejsca katastrofy mają wyłącznie służby ratownicze i techniczne.

Etap 3 – Ratownictwo i ewakuacja

- Priorytet: poszukiwanie osób uwięzionych i ich ewakuacja.
- Strażacy OSP i PSP korzystają z kamer termowizyjnych, psów ratowniczych, sprzętu hydraulicznego i podnośników.
- Osoby poszkodowane otrzymują pierwszą pomoc medyczną na miejscu, a w razie potrzeby transportowane są do Szpitala Powiatowego w Biłgoraju.
- GOPS organizuje wsparcie dla ewakuowanych mieszkańców (schronienie, posiłki, środki higieniczne).

Etap 4 – Ocena techniczna i dalsze zabezpieczenie

- Inspektor Nadzoru Budowlanego (PINB Biłgoraj – mgr inż. Jan Kowalski) ocenia stan obiektu i ryzyko dla okolicznych budynków.
- W razie konieczności wprowadzane są zakazy wstępu i dodatkowe zabezpieczenia konstrukcji.
- ZUK Tarnogród usuwa gruz i pozostałości po zawaleniu, zabezpieczając teren przed dostępem osób postronnych.

Etap 5 – Informowanie i komunikacja

- Burmistrz wydaje komunikaty do mieszkańców i mediów, podając informacje o zagrożonym obszarze, zalecenia bezpieczeństwa i miejsca tymczasowego schronienia.
- Komunikacja prowadzona jest również przez sołtysów i radnych osiedlowych.

Etap 6 – Odbudowa i analiza

- Po zakończeniu działań ratunkowych sporządzany jest raport strat i wniosków operacyjnych.
- Właściciel lub administrator budynku wspólnie z gminą i PINB planują odbudowę lub rozbiórkę.
- Organizowane są kontrole podobnych obiektów w gminie w celu zapobiegania kolejnym katastrofom.

3.7.4 Role i odpowiedzialności

Burmistrz Tarnogrodu – Paweł Dec

- aktywuje sztab kryzysowy,
- nadzoruje całość działań ratunkowych i ewakuacyjnych,
- wydaje komunikaty dla mieszkańców i mediów,
- podejmuje decyzje dotyczące odbudowy lub rozbiórki.

Sekretarz Gminy – Agnieszka Łagowska-Borek

- koordynuje przepływ informacji,
- utrzymuje kontakt z GOPS, ZUK i jednostkami ratunkowymi,
- prowadzi dokumentację działań.

Komendant OSP Tarnogród – dh Tomasz Koman

- dowodzi akcją ratowniczą,
- kieruje poszukiwaniem i ewakuacją osób uwięzionych,
- współpracuje z PSP Biłgoraj i Policją.

Państwowa Straż Pożarna w Biłgoraju – bryg. Andrzej Czerwiński

- nadzoruje działania techniczne,
- zapewnia sprzęt hydrauliczny, podnośniki i agregaty,
- koordynuje działania ratownicze w strefie wysokiego ryzyka.

Policja – asp. szt. Marek Mazur

- zabezpiecza teren, kieruje ruchem i utrzymuje porządek,
- uniemożliwia dostęp osobom postronnym,
- wspiera GOPS w ewakuacji mieszkańców.

Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego – mgr inż. Jan Kowalski

- ocenia stan techniczny obiektu,
- wydaje decyzje o wstrzymaniu użytkowania lub nakazie rozbiórki,
- uczestniczy w sporządzaniu dokumentacji technicznej i raportu wypadkowego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – kierownik Anna Skorupa

- organizuje schronienie, żywność, odzież i pomoc psychologiczną dla poszkodowanych,
- koordynuje wsparcie wolontariuszy i organizacji społecznych.

Zakład Usług Komunalnych – kierownik Stanisław Pytel

- usuwa gruz, zabezpiecza teren i drogi,
- przygotowuje miejsce dla tymczasowych schronień lub sprzętu ratowniczego.

3.7.5 Komunikacja kryzysowa

Przykładowy komunikat dla mieszkańców:

Uwaga! Katastrofa budowlana – zawalenie budynku

W dniu 18 października 2025 r. doszło do zawalenia części budynku mieszkalnego przy ul. Kościuszki 12 w Tarnogrodzie.

Obszar zagrożony obejmuje ulicę Kościuszki i przyległe posesje.

Prosimy mieszkańców o:

- unikanie wchodzenia na teren strefy zagrożenia,
- stosowanie się do poleceń Policji i Straży Pożarnej,

- kierowanie się do punktów tymczasowego schronienia (remiza OSP Tarnogród, Dom Kultury).

Aktualne informacje będą publikowane na stronie **www.tarnogrod.pl**

Rozdział 4 – Listy kontrolne i wzory komunikatów

4.1 Listy kontrolne

Lista kontrolna 1 – Powódź i podtopienia

1. Czy otrzymano ostrzeżenie hydrologiczne od IMGW?
2. Czy rozesłano komunikaty do mieszkańców i sołtysów?
3. Czy jednostki OSP są w gotowości?
4. Czy przygotowano worki z piaskiem i urządzenia pompowe?
5. Czy ewakuowano osoby zagrożone?
6. Czy zapewniono schronienie i wodę pitną?
7. Czy prowadzi się monitoring poziomu wody i sytuacji pogodowej?
8. Czy sporządzono raport strat i działań ratunkowych?

Lista kontrolna 2 – Pożar lasu lub zabudowy

1. Czy zgłoszenie przyjęto przez numer 112?
2. Czy OSP i PSP są na miejscu i dysponują sprzętem?
3. Czy zabezpieczono drogi i ewakuowano mieszkańców?
4. Czy powiadomiono władze wojewódzkie o zdarzeniu?
5. Czy prowadzi się akcję gaśniczą i monitoring dymu?
6. Czy mieszkańcy otrzymali komunikaty i zalecenia?
7. Czy zorganizowano pomoc dla poszkodowanych?
8. Czy przygotowano raport powypadkowy i rekomendacje?

Lista kontrolna 3 – Silne wiatry i wichury

1. Czy otrzymano ostrzeżenie meteorologiczne?
2. Czy przekazano alerty SMS i komunikaty do mieszkańców?
3. Czy OSP i ZUK są w gotowości sprzętowej?
4. Czy zabezpieczono drogi i usunięto powalone drzewa?
5. Czy dokonano oceny uszkodzeń budynków?
6. Czy zorganizowano pomoc dla poszkodowanych mieszkańców?
7. Czy przywrócono dostawę energii i wody?
8. Czy sporządzono raport i wnioski operacyjne?

Lista kontrolna 4 – Zdarzenie ekologiczne / skażenie

1. Czy zgłoszenie przyjęto i przekazano do PSP oraz Burmistrza?
2. Czy określono rodzaj i źródło substancji niebezpiecznej?
3. Czy wyznaczono strefę bezpieczeństwa i ewakuowano mieszkańców (jeśli konieczne)?
4. Czy pobrano próbki i powiadomiono Sanepid/WIOŚ?
5. Czy zabezpieczono alternatywne źródło wody pitnej?
6. Czy wydano komunikaty dla mieszkańców?
7. Czy przeprowadzono działania neutralizacyjne?
8. Czy dokonano ponownych badań kontrolnych?

9. Czy przygotowano raport i wnioski dla sztabu kryzysowego?

Lista kontrolna 5 – Epidemia / masowe zachorowania

1. Czy otrzymano potwierdzenie zagrożenia od Sanepidu?
2. Czy powiadomiono Burmistrza i sztab kryzysowy?
3. Czy wdrożono środki higieniczne i ograniczenia zgromadzeń?
4. Czy zapewniono dostęp do diagnostyki i leczenia w Ośrodku Zdrowia?
5. Czy GOPS dostarcza pomoc osobom w izolacji?
6. Czy wydano komunikaty dla mieszkańców i mediów?
7. Czy prowadzony jest monitoring nowych przypadków?
8. Czy opracowano raport końcowy i wnioski prewencyjne?

Lista kontrolna 6 – Katastrofa budowlana

1. Czy zgłoszenie trafiło do PSP, Policji i Burmistrza?
2. Czy teren został zabezpieczony i odgradzony?
3. Czy przeprowadzono ewakuację osób zagrożonych?
4. Czy ratownicy mają sprzęt do podpierania konstrukcji i poszukiwań?
5. Czy zapewniono opiekę medyczną dla poszkodowanych?
6. Czy dokonano oceny technicznej przez PINB?
7. Czy wydano komunikaty dla mieszkańców?
8. Czy przygotowano raport powypadkowy i rekomendacje?

Lista kontrolna 7 – Awaria energetyczna

1. Czy zgłoszenie awarii przekazano do PGE Dystrybucja?
2. Czy określono obszar wyłączenia prądu?
3. Czy mieszkańcy otrzymali komunikaty o przerwie w dostawie energii?
4. Czy ZUK zapewnił alternatywne źródła wody i ogrzewania?
5. Czy służby ratunkowe są poinformowane o utrudnieniach w działaniu?
6. Czy monitorowane są skutki awarii dla służb medycznych i DPS?
7. Czy sporządzono raport awarii i czas naprawy?

Lista kontrolna 8 – Pożar w obiekcie użyteczności publicznej

1. Czy przyjęto zgłoszenie od numeru 112?
2. Czy PSP i OSP są na miejscu zdarzenia?
3. Czy ewakuowano osoby przebywające w obiekcie?
4. Czy Policja zabezpiecza teren i kontroluje dostęp?
5. Czy udzielono pierwszej pomocy poszkodowanym?
6. Czy powiadomiono media i mieszkańców o zdarzeniu?
7. Czy sporządzono raport powypadkowy i wnioski prewencyjne?

Lista kontrolna 9 – Trudne warunki drogowe / wypadek masowy

1. Czy zgłoszenie dotarło do Policji i PSP?
2. Czy zabezpieczono miejsce zdarzenia i oznakowano drogę?
3. Czy strażacy prowadzą akcję ratowniczą i udzielają pomocy medycznej?
4. Czy GOPS zapewnia wsparcie poszkodowanym?
5. Czy komunikacja drogowa i media otrzymały informacje o wypadku?
6. Czy raportowano skutki zdarzenia i przyczyny wypadku?

Lista kontrolna 10 – Zagrożenie chemiczne w transporcie

1. Czy zgłoszenie dotarło do PSP, Policji i Burmistrza?
2. Czy strefa zagrożenia została odgródzona i ewakuowano mieszkańców?
3. Czy strażacy używają sprzętu ochronnego i neutralizują substancję?
4. Czy Sanepid i WIOS są powiadomione o zagrożeniu?
5. Czy zapewniono alternatywne źródła wody i bezpieczeństwo żywności?
6. Czy wydano komunikaty ostrzegawcze i prowadzi się monitoring sytuacji?

4.2 Wzory komunikatów

Komunikaty dla mieszkańców

1. **Powódź i podtopienia** – ostrzeżenie przed podniesionym stanem rzeki i zalaniem budynków.
2. **Pożar lasu** – komunikat o konieczności ewakuacji i unikaniu terenów leśnych.
3. **Silny wiatr / wichura** – ostrzeżenie o ryzyku uszkodzeń budynków i drzew.
4. **Skażenie środowiska** – zakaz korzystania z wody lub terenów objętych skażeniem.
5. **Epidemia / masowe zachorowania** – zalecenia sanitarne, punkty testowe i izolacja.
6. **Katastrofa budowlana** – ostrzeżenie o zawaleniu obiektu i wyznaczone strefy bezpieczeństwa.
7. **Awaria energetyczna** – informacje o przerwie w dostawie prądu i alternatywnych źródłach energii.
8. **Pożar w obiekcie publicznym** – informacja o ewakuacji i punktach pomocy dla poszkodowanych.
9. **Wypadek masowy / trudne warunki drogowe** – zalecenia dla kierowców i objazdy.
10. **Zagrożenie chemiczne w transporcie** – ostrzeżenie o substancjach niebezpiecznych, zakaz wstępu, ewakuacja.

Komunikaty do mediów

11. **Raport sytuacyjny powodzi** – stan wód, liczba poszkodowanych, działania ratunkowe.
12. **Raport po pożarze lasu** – skala zniszczeń, liczba ewakuowanych i pomoc mieszkańcom.
13. **Informacja o epidemii** – liczba zachorowań, zalecenia sanitarne, punkty pomocy.
14. **Komunikat o katastrofie budowlanej** – liczba poszkodowanych, strefy ewakuacyjne, działania ratownicze.
15. **Ostrzeżenie chemiczne** – zagrożone obszary, procedury bezpieczeństwa, punkty udzielania informacji.

Rozdział 5 – Zasady współpracy i koordynacji działań kryzysowych

Efektywne reagowanie na sytuacje kryzysowe wymaga ścisłej współpracy między wszystkimi instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy Tarnogród. Poniższe zasady mają na celu zapewnienie sprawnej koordynacji działań, minimalizacji skutków zagrożeń oraz bezpieczeństwa mieszkańców.

5.1 Podstawowe zasady współpracy

1. **Jedno źródło dowodzenia**

- Burmistrz Tarnobrogu, w porozumieniu ze sztabem kryzysowym, pełni funkcję centralnego koordynatora działań w gminie.
  - W przypadku zagrożeń wymagających udziału wojewódzkich służb, decyzje koordynowane są z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego.
- 2. Sztab kryzysowy**
- Tworzy się w sytuacjach zagrożeń o wysokim stopniu ryzyka lub wymagających interwencji wielu służb.
  - Skład: Burmistrz, Sekretarz Gminy, Komendanci OSP, przedstawiciele GOPS, ZUK, Policji, Sanepidu oraz, w razie potrzeby, inspektor nadzoru budowlanego lub WIOŚ.
- 3. Wspólne procedury operacyjne**
- Wszystkie jednostki stosują jednolite procedury reagowania, w tym listy kontrolne, protokoły komunikacyjne i schematy ewakuacyjne.
  - Procedury są aktualizowane po każdym zdarzeniu kryzysowym na podstawie raportów powypadkowych.
- 4. Łańcuch informacji**
- Wszelkie informacje o zagrożeniach są przekazywane od służb do sztabu kryzysowego, a następnie do mieszkańców.
  - Komunikacja opiera się na: numerze alarmowym 112, SMS-Alert, mediach lokalnych, stronie www.gminy

Rozdział 6 – Zasady współpracy i koordynacji

Efektywna reakcja na sytuacje kryzysowe wymaga nie tylko procedur operacyjnych, ale też sprawnej współpracy wszystkich zaangażowanych podmiotów. Niniejszy rozdział opisuje zasady współdziałania służb, instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, wolontariuszy oraz mediów.

6.1 Jasne przypisanie ról i kompetencji

- Każdy podmiot biorący udział w działaniach kryzysowych powinien mieć jasno określone zadania i odpowiedzialność.
- Burmistrz Tarnobrogu pełni rolę nadrzędną w koordynacji działań w gminie.
- Komendanci OSP, kierownicy ZUK i GOPS, Policja, Sanepid oraz inspektorzy techniczni wiedzą, jakie są ich kompetencje w każdym scenariuszu kryzysowym.
- Przypisanie ról powinno być udokumentowane w planach operacyjnych i listach kontrolnych.

6.2 Jednolity system kontaktów i łączności

- Wszystkie jednostki korzystają z jednego, spójnego systemu kontaktów (numery alarmowe, telefony służbowe, SMS-Alert, e-mail, radio łączność).
- W przypadku awarii jednego kanału, obowiązuje alternatywny sposób komunikacji.
- System łączności umożliwia szybkie przekazywanie informacji o zagrożeniu, zasobach oraz działaniach ratowniczych.

6.3 Zasada „jednego lidera operacji”

- Każda akcja kryzysowa ma jednego lidera odpowiedzialnego za koordynację działań – zwykle Burmistrza lub wyznaczonego członka sztabu kryzysowego.
- Lider zapewnia spójność decyzji, priorytetów i przepływu informacji między jednostkami.

- W razie konieczności interwencji wojewódzkiej lider współpracuje z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego.

6.4 Regularne spotkania i ćwiczenia

- Sztab kryzysowy organizuje cykliczne spotkania przygotowawcze, w tym raz na kwartał symulacje zdarzeń kryzysowych.
- Ćwiczenia obejmują wszystkie scenariusze, od powodzi po katastrofy budowlane i zagrożenia chemiczne.
- Spotkania umożliwiają doskonalenie procedur, wymianę informacji i szybką identyfikację luk w przygotowaniu.

6.5 Włączenie organizacji pozarządowych

- NGO działające lokalnie wspierają gminę w zakresie logistyki, dystrybucji żywności, wsparcia psychologicznego i pomocy w ewakuacji.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi powinna być formalnie uregulowana w umowach lub porozumieniach.
- Organizacje mają przypisane role zgodnie z ich doświadczeniem i zasobami.

6.6 Sieć wolontariatu kryzysowego

- Gmina utrzymuje bazę wolontariuszy przeszkolonych w zakresie pierwszej pomocy, ewakuacji, dystrybucji środków i wsparcia logistycznego.
- Wolontariusze są mobilizowani w zależności od rodzaju zagrożenia i potrzeb służb.
- Każdy wolontariusz posiada identyfikator i przypisanie do konkretnego zadania w sztabie kryzysowym.

6.7 Współpraca z mediami i społecznością

- Media lokalne są partnerem w szybkim przekazywaniu komunikatów kryzysowych.
- Komunikaty dla mieszkańców powinny być spójne, jasne i regularnie aktualizowane.
- Sołtysi, radni osiedlowi i liderzy społeczności lokalnych wspierają dystrybucję informacji, zwłaszcza w miejscach z ograniczonym dostępem do internetu.

6.8 Wymiana doświadczeń po akcjach

- Po zakończonej interwencji kryzysowej organizowane są spotkania podsumowujące z udziałem wszystkich podmiotów.
- Analizowane są błędy, sukcesy i luki w procedurach.
- Wnioski wprowadzane są do planów operacyjnych, list kontrolnych i procedur komunikacyjnych.

6.9 Wsparcie psychologiczne dla uczestników działań

- Służby ratunkowe, wolontariusze i mieszkańcy poszkodowani w działaniach kryzysowych mają dostęp do wsparcia psychologicznego.
- GOPS oraz NGO organizują punkt wsparcia psychologicznego w miejscach ewakuacji lub w urzędzie gminy.
- Szkolenia psychologiczne dla ratowników minimalizują stres i ryzyko wypalenia zawodowego.

6.10 Transparentność i rozliczalność

- Wszystkie działania kryzysowe dokumentowane są w protokołach, raportach i zdjęciach.
- Sztab kryzysowy zapewnia transparentność decyzji wobec mieszkańców, radnych i instytucji nadzorujących.
- Raporty powypadkowe i wnioski służą nie tylko analizie działań, ale też planowaniu budżetu i poprawy procedur na przyszłość.

Rozdział 7 – Procedury szkoleniowe, monitorowanie gotowości i aktualizacja podręcznika

Efektywność reagowania w sytuacjach kryzysowych zależy nie tylko od procedur i współpracy, ale także od ciągłego doskonalenia kompetencji wszystkich uczestników działań oraz aktualizacji materiałów operacyjnych.

7.1 Procedury szkoleniowe

1. **Szkolenia wstępne**
  - Każdy nowo zatrudniony pracownik urzędu, służb ratowniczych oraz wolontariusz uczestniczy w szkoleniu wprowadzającym w procedury kryzysowe gminy.
  - Szkolenia obejmują: obsługę systemów alarmowych, podstawy pierwszej pomocy, ewakuację oraz zasady komunikacji kryzysowej.
2. **Szkolenia okresowe**
  - Co najmniej raz w roku przeprowadzane są szkolenia dla wszystkich członków sztabu kryzysowego, OSP, Policji, ZUK i GOPS.
  - Tematyka: aktualizacja list kontrolnych, nowe procedury, ćwiczenia scenariuszowe, wsparcie psychologiczne, współpraca z mediami.
3. **Ćwiczenia praktyczne**
  - Symulacje zdarzeń kryzysowych odbywają się raz na kwartał.
  - Scenariusze obejmują powodzie, pożary, katastrofy budowlane, zagrożenia chemiczne i epidemie.
  - Ćwiczenia pozwalają sprawdzić czas reakcji, skuteczność komunikacji i przepływ informacji.
4. **Szkolenia specjalistyczne**
  - Szkolenia dla strażaków w zakresie ratownictwa technicznego, hydraulicznego i chemicznego.
  - Szkolenia medyczne dla zespołów pierwszej pomocy i wolontariuszy.
  - Szkolenia psychologiczne dla osób wspierających mieszkańców i uczestników akcji.

7.2 Monitorowanie gotowości

1. **Ewidencja zasobów i sprzętu**
  - ZUK i OSP prowadzą aktualną listę sprzętu ratunkowego, pojazdów, środków ochrony oraz magazynów awaryjnych.
  - Kontrole prowadzone są co najmniej raz na kwartał.
2. **Monitoring kompetencji**
  - Każdy członek sztabu kryzysowego, wolontariusz i pracownik służb ratunkowych posiada aktualną kartę kompetencji.

- Regularna weryfikacja pozwala identyfikować braki i planować dodatkowe szkolenia.
- 3. **Testy alarmowe**
  - Przeprowadzane co najmniej raz w półroczu, obejmują uruchomienie systemów alarmowych, powiadomień SMS i procedur ewakuacyjnych.
  - Wyniki testów służą do oceny gotowości operacyjnej gminy.
- 4. **Raporty i analiza**
  - Po każdej akcji kryzysowej sporządzany jest raport z oceną skuteczności działań, przepływu informacji i współpracy międzyinstytucjonalnej.

7.3 Aktualizacja podręcznika

1. **Okresowe przeglądy**
  - Podręcznik podlega przeglądowi co najmniej raz w roku lub po każdym większym zdarzeniu kryzysowym.
  - Uwzględniane są nowe przepisy prawne, doświadczenia z akcji ratunkowych oraz zmiany w strukturach służb.
2. **Wprowadzanie zmian**
  - Nowe procedury, listy kontrolne i wzory komunikatów są wprowadzane po akceptacji Burmistrza i sztabu kryzysowego.
  - Zmiany dokumentowane są w rejestrze wersji podręcznika.
3. **Dystrybucja aktualizacji**
  - Aktualizacje przesyłane są do wszystkich członków sztabu kryzysowego, OSP, GOPS, ZUK, Policji, mediów lokalnych oraz NGO współpracujących z gminą.
  - Wersje elektroniczne przechowywane są w systemie gminnym, a papierowe w urzędzie i jednostkach ratowniczych.
4. **Szkolenie z nowych procedur**
  - Po każdej aktualizacji podręcznika przeprowadzane jest szkolenie informacyjne dla wszystkich osób zaangażowanych w działania kryzysowe.
  - Szkolenie obejmuje omówienie zmian i praktyczne ćwiczenia w ich stosowaniu.

7.4 Wnioski operacyjne

- Regularne szkolenia i ćwiczenia zwiększają skuteczność reagowania i minimalizują ryzyko błędów w sytuacjach kryzysowych.
- Monitorowanie gotowości oraz ewidencja zasobów pozwala na szybkie wykorzystanie dostępnego sprzętu i personelu.
- Aktualizacja podręcznika zapewnia spójność procedur z obowiązującym prawem, lokalnymi warunkami i doświadczeniami zdobytymi podczas akcji kryzysowych.
- Transparentność i dokumentacja działań ułatwiają ocenę skuteczności i planowanie przyszłych działań prewencyjnych.

Rozdział 8 – Podsumowanie i rekomendacje

8.1 Wnioski z wdrażania systemu

- **Skuteczność procedur** – Stworzenie spójnych list kontrolnych, scenariuszy działań i wzorów komunikatów znacząco skraca czas reakcji służb i gminy w sytuacjach kryzysowych.

- **Koordinacja działań** – Wyraźny podział ról i kompetencji oraz zasada „jednego lidera operacji” umożliwiają sprawne prowadzenie działań nawet przy równoczesnym wystąpieniu kilku zagrożeń.
- **Znaczenie komunikacji** – System powiadamiania mieszkańców oraz współpraca z mediami lokalnymi i sołtysami zwiększa bezpieczeństwo społeczności i ogranicza panikę w sytuacjach kryzysowych.
- **Wartość współpracy międzyinstytucjonalnej** – Regularna współpraca OSP, PSP, Policji, GOPS, ZUK, Sanepidu i inspektorów technicznych pozwala efektywnie wykorzystać dostępne zasoby i wiedzę fachową.
- **Rola wolontariatu i NGO** – Zaangażowanie lokalnych organizacji i sieci wolontariackiej znacząco wspiera działania ratownicze i logistyczne, zwłaszcza w ewakuacji i pomocy poszkodowanym.
- **Szkolenia i ćwiczenia** – Regularne ćwiczenia scenariuszowe pozwalają sprawdzić skuteczność procedur, doskonalić współpracę między jednostkami i identyfikować obszary wymagające poprawy.

8.2 Rekomendacje dla władz i organizacji

1. **Utrzymanie i aktualizacja podręcznika** – Systematyczne przeglądy dokumentów, list kontrolnych i procedur w oparciu o doświadczenia z działań kryzysowych.
2. **Wzmocnienie komunikacji kryzysowej** – Rozbudowa kanałów informacyjnych dla mieszkańców, w tym systemów SMS, powiadomień internetowych i punktów lokalnych w sołectwach.
3. **Rozwój szkoleń specjalistycznych** – Regularne szkolenia dla służb ratowniczych, wolontariuszy i pracowników administracji samorządowej.
4. **Rozbudowa zasobów lokalnych** – Utrzymanie aktualnej ewidencji sprzętu, magazynów awaryjnych, pojazdów i punktów ewakuacyjnych.
5. **Wsparcie dla osób poszkodowanych** – Wzmocnienie działań GOPS i NGO w zakresie logistyki, pomocy materialnej i wsparcia psychologicznego.
6. **Wzmocnienie współpracy z sąsiednimi gminami i instytucjami wojewódzkimi** – Możliwość wsparcia sprzętowego i wymiany doświadczeń.
7. **Promocja działań prewencyjnych** – Edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa, higieny, przygotowania do powodzi, pożarów i innych zagrożeń.
8. **Utrzymanie przejrzystości działań** – Dokumentacja i raportowanie wszystkich działań kryzysowych dla zwiększenia zaufania społecznego i kontroli nad działaniami administracji.

8.3 Kierunki rozwoju lokalnej sieci reagowania

- **Rozszerzenie bazy wolontariatu kryzysowego** – Zwiększenie liczby przeszkolonych osób i specjalistów, którzy mogą być mobilizowani w czasie zagrożeń.
- **Digitalizacja systemów monitorowania** – Wdrożenie systemów informatycznych do śledzenia zasobów, map zagrożeń i przepływu informacji w czasie rzeczywistym.
- **Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej** – Tworzenie stałych grup roboczych z przedstawicielami służb, NGO i mieszkańców w celu doskonalenia procedur.
- **Program edukacyjny dla społeczności lokalnej** – Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców w zakresie autopomocy, pierwszej pomocy i przygotowania do katastrof.
- **Ocena ryzyka i prewencja** – Systematyczna analiza potencjalnych zagrożeń na terenie gminy, przegląd stanu budynków, infrastruktury i zagrożeń naturalnych.

Zakończenie

Podręcznik „**Podręcznik szybkiego reagowania w kryzysie**” jest kompleksowym narzędziem wspierającym działania ratunkowe, ochronę mieszkańców oraz koordynację wszystkich służb i organizacji działających na terenie gminy Tarnogród.

Opracowane scenariusze kryzysowe, listy kontrolne, wzory komunikatów oraz zasady współpracy tworzą spójny system reagowania, który pozwala na szybkie i skuteczne podejmowanie decyzji w sytuacjach zagrożenia. Jasne przypisanie ról, jednolity system kontaktów, włączenie wolontariatu oraz organizacji pozarządowych, a także stałe szkolenia i ćwiczenia zapewniają bezpieczeństwo mieszkańcom oraz minimalizują skutki kryzysów.

Wdrożenie i stałe aktualizowanie procedur oraz dokumentacja działań pozwalają gminie nie tylko reagować w chwili zagrożenia, ale również wyciągać wnioski i doskonalić system reagowania w przyszłości. Transparentność działań, współpraca z mediami oraz edukacja społeczności lokalnej wzmacniają poczucie bezpieczeństwa i zaangażowanie mieszkańców w prewencję i ochronę przed zagrożeniami.

Podręcznik stanowi fundament dla tworzenia lokalnej sieci szybkiego reagowania, która może skutecznie działać zarówno w codziennych sytuacjach awaryjnych, jak i w przypadku nagłych katastrof. Jest dokumentem żywym – wymagającym regularnych aktualizacji, przeglądów oraz wdrażania wniosków z doświadczeń operacyjnych.

Ostatecznym celem jest stworzenie społeczności przygotowanej, świadomej zagrożeń i zdolnej do współpracy w duchu solidarności, która w każdej sytuacji kryzysowej będzie działać sprawnie, odpowiedzialnie i bezpiecznie.